

De beplanting is inmiddels zo goed aangeslagen dat de eco-schanskorven niet meer te zien zijn.

Kristian van Kuik

Amsterdam test oevers met circulaire eco-schanskorven

‘Eco-schanskorf vergt maar liefst 89 procent minder grondstoffen’

Stevige oevers zijn onmisbaar in een stad die steeds dichter op het water leeft. Maar kan dat ook groener? In Amsterdam wel. Met de eco-schanskorf onderzoekt de gemeente een circulaire oplossing, begeleid door aannemersbedrijf Jos Scholman.

Auteur: Fleur Dil

‘Het begon ooit met de vraag hoe we oevers konden versterken zonder het groene karakter van de stad te verliezen’, vertelt Juliëtte Mohamed, adviseur Duurzame Gebiedsontwikkeling bij de gemeente Amsterdam. ‘Stedenbouwkundigen zagen de sloten steeds dichter naar de bebouwing kruipen en wilden een oeveroplossing die esthetisch én ecologisch klopte. Daaruit ontstond het project “circulaire en natuurinclusieve schanskorven”’.

Bouwen met wat de stad biedt

Vanaf het eerste schetsontwerp werkte Jos Scholman nauw samen met de gemeente. Kristian van Kuik, projectleider bij het bedrijf: ‘We wilden iets bouwen dat niet alleen functioneel was, maar ook bijdroeg aan biodiversiteit

en klimaatadaptatie. Voor de locatie viel de keuze op Sierenborch: een industrieterrein met een watertje en aan vier zijden oever. Perfect voor een proefopstelling.’

Een belangrijk uitgangspunt was het gebruik van hergebruikt materiaal. De korven zijn gevuld met gebakken klinkers, natuursteen en beton afkomstig uit de stad zelf. Mohamed: ‘We hebben gekeken naar wat er vrijkwam in Amsterdam. Dat is zorgvuldig geselecteerd en schoon materiaal, veilig om opnieuw te gebruiken. Toch was het nog een hele toer om het gebruikte materiaal te mogen toepassen. Daarvoor moesten we allerlei afdelingen langs om toestemming te krijgen.’

Die zorgvuldigheid is terecht, vult ecologisch

adviseur Michiel Blaas aan. 'Daar zijn in het verleden nog weleens fouten mee gemaakt. Denk ook aan de hectiek rondom staalslakken momenteel.'

Doordachte opbouw

De proef werd gedaan met drie typen schanskorven: een rechte wand, geschikt voor stedelijke locaties met beperkte ruimte, een variant met lichte helling en een trapelement met meer diepte. Daarbij was zorgvuldig nagedacht over de verschillende omstandigheden boven en onder water. De onderste lagen bestaan uit grover, open materiaal zodat kleine visjes en kreeftjes er kunnen schuilen. Boven water kwam een substraat met klei en kokosdoek dat het vocht vasthoudt en uitspoeling voorkomt. Blaas: 'Jos Scholman heeft de korven in verschillende windrichtingen geplaatst, om te zien wat dat doet met temperatuur en beplanting.'

Een speciale coating voorkomt dat het staal onder water uitlooft, wat van cruciaal belang is tegen waterverontreiniging. Mohamed: 'Ik heb gekeken naar de mogelijke uitloging van staal en de eisen die daarbij horen. Van coatings wist ik in het begin niets; daar heeft Jos Scholman ons over geadviseerd.'

Leren van Sierenborch, bouwen aan Strandeiland

De resultaten van Sierenborch smaken naar meer. De gemeente wil de opgedane kennis meenemen naar nieuwe projecten, waaronder Strandeiland, een grootschalige ontwikkeling waar duurzaamheid centraal staat. Mohamed: 'Daar willen we zo'n vijfhonderd schanskorven aanleggen op het land. Het zou mooi zijn als Jos Scholman daar opnieuw bij betrokken kan worden. Die kent het materiaal, de techniek én de ecologische doelen.'

Ook in bredere zin zet Amsterdam stappen richting hergebruik. 'De gemeente wil dat ontwikkelaars tweedehands bouw materiaal bij het gemeentelijk depot kunnen inkopen', zegt Van Kuik. 'Je betaalt dan zeventig procent van de nieuwwaarde. Dat scheelt grondstoffen en CO₂ en past bij het streven om in 2030 zestig procent minder uitstoot te realiseren.'

Michiel Blaas (l) en Juliëtte Mohamed van de gemeente Amsterdam: 'De schanskorven zijn gevuld met materialen afkomstig uit de stad zelf.'

Een milieukostenindicator liet zien dat de eco-schanskorf maar liefst 89 procent minder grondstoffen vergt en vijftien procent minder CO₂-uitstoot oplevert dan een reguliere variant. Blaas: 'Dat zijn cijfers waar we trots op zijn.'

Monitoring en toekomstig beheer

Voorlopig worden de biodiversiteit en de temperatuur nog niet actief gemonitord, al is dat wel de bedoeling, vertelt Blaas. 'Dit zou dit een prachtig studieobject kunnen zijn voor studenten ecologie: welke soorten vestigen zich, hoe ontwikkelt het microklimaat zich? De kennis die dat zou opleveren, kan ons verder helpen.'

Over beheer zijn nog geen concrete afspraken gemaakt. Van Kuik: 'We maaien de oevers wel, maar aan de beplanting doen we niets, alhoewel dat op termijn voor de biodiversiteit wel beter zou zijn.' Mohamed: 'We hadden eerlijk gezegd niet verwacht dat het zó goed zou gaan. Zelfs de landplanten, die in het begin wat moeite hadden, trokken uiteindelijk goed bij.'

Naar de Puccini-standaard

De gemeente onderzoekt nu of de eco-schanskorven kunnen worden opgenomen in de Puccini-standaard, het handboek waarin staat hoe Amsterdam zijn openbare ruimte vormgeeft. 'Daarin is precies vastgelegd welke materialen en profielen gebruikt mogen worden', legt Mohamed uit. Blaas vult aan: 'Als de eco-schanskorf daarin wordt opgenomen, is die voortaan de standaard. Dan hoeven wij niet steeds aanwezig te zijn.'

Van Kuik: 'Het zou mooi zijn als we deze kennis straks kunnen vertalen naar andere steden. Amsterdam loopt voorop en zet een nieuwe standaard op het gebied van duurzaamheid. Dat is misschien wel het belangrijkste wat deze proef heeft opgeleverd: samenwerking, van ontwerp tot uitvoering en de overtuiging dat het anders kan. Daar past deze eco-schanskorf perfect in.'

'Het was nog een hele toer om het gebruikte materiaal te mogen toepassen'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!